

Mojster plezanja in hraber človek

*Michael Innerkofler,
gorski vodnik iz Sextna*

Besedilo: Matija Turk

Ko me je nekoč pot vodila skozi Sexten, sem obiskal vaško pokopališče. Sprehodil sem se med litoželeznimi križi in bral imena. Sredi turističnega utripa kraja je staro pokopališče delovalo brezčasno, kot so brezčasne gore, ki ga obdajajo. Na zidu cerkve sem našel vzdano ploščo z imenom, ki sem ga iskal: "*Hier ruht in Gott Michael Innerkofler, Bergführer und Erschließer der Sextener Dolomiten.*"¹

Pogled mi je preko križev odtaval proti zasneženim goram, ki so se bleščale v majskem soncu. Med njimi so izstopale Croda Rossa di Sesto, Cima Undici in Croda dei Toni, tri izmed mnogih velikih gora Michaela Innerkoflerja.

Začetki gorskega turizma

Izgradnja železnice skozi Pustriško dolino leta 1871 je močno pripomogla

k turističnemu razcvetu Južne Tirolske, ki je bila do konca prve svetovne vojne del Avstro-Ogrske. V Toblachu in okolici so kot gobe po dežju rasli razkošni hoteli. Množice predvsem nemško govorečih turistov so peš ali s kočijami potovale od Toblacha skozi dolino Val di Landro proti Cortini d'Ampezzo in se čudile prelestni gorski naravi.

V zaselku Schluderbach/Carbonin, kjer se od glavne ceste odcepi cesta na Misurino, je pod vrhovi Piz Popene, Monte Cristalla in Crode

Gorski vodnik Michael Innerkofler (vir: Theodor Wundt, 1895).

Rosse d'Ampezzo v svojem gostišču Hans Ploner gostil lepoto gore željne popotnike. Od tod je gospoda z varne razdalje občudovala gore, prihajalo pa jih je vedno več, ki so si jih hoteli ogledati od blizu. Gorski turizem je

Tri Cine s ceste proti Cortini d'Ampezzo
Foto: Vladimir Habjan

¹ Tu počiva v Bogu Michael Innerkofler, gorski vodnik in odkritelj Sekstenskih Dolomitov.

bil v Dolomitih še v povojih in gorski vodniki so bili redki. Izmed njih je izstopal Santo Siorpaës, ki je zaradi vodenja angleških klientov užival velik ugled tudi izven meja očetnjave. Kot gozdni čuvaj in cestni delavec je bival v cestarski hiši v kraju Gemärk/ Cimabanche, le nekaj kilometrov od Schluderbacha proti Cortini. Pripadal je prvi generaciji dolomitskih gorskih vodnikov. V takšnem okolju pa je že klila nova generacija, ki je dala največjega med največjimi, Michaela Innerkoflerja.

Uspeh na Crotti dei Toni

Michael Innerkofler, po domače Michel (tudi Michl), se je rodil leta 1848 v Sextnu. Ljubezen do gora mu je bila položena v zibel. Mladost je preživel kot pastir in zaradi obilice dela na domači kmetiji za učenje ni bilo časa. Vajen trdega dela si je iskal dodatnega zaslužka in leta 1872 je prišel h gostilničarju Plonerju v Schluderbach. Pri njem je poletni opravljaval različna dela in po potrebi goste vodil v gore. Povpraševanje po vodenju je bilo vedno večje, zato mu je Ploner dovolil,

da se posveti le tej dejavnosti. Vesel, šaljiv in energičen značaj mu je zagotavljal, da ni bil nikoli brez dela. Še bolj so klienti cenili njegovo vzdržljivost, iznajdljivost in občutek za gibanje v skali, ki lahko izvirajo le od človeka, ki se v gorah počuti kot doma.

Vendar se Michael ni zadovoljil le z ubiranjem vrhov, ki so bili na seznamu njegovih klientov. Iskal je izzive, s katerimi se je hotel spopasti sam oziroma v družbi sebi enakih. Za uredništev svojih načrtov je pridobil brata Johanna (po domače Hans, vzdevek

Mala Cina, kot so jo med vzponom na Veliko Cino videli Michael Innerkofler, Kugy in brata Zsigmondy. V ozadju Cima Undici (levo) in Croda dei Toni (desno). Foto: Matija Turk

Gamsmannl), ki se je prav tako ukvarjal z gorskim vodništvom. Gora, ki je Michaela dvignila iz anonimnosti, je ležala pred njegovim pragom. Pogled na Crodo dei Toni iz doline Val Fiscalina se lahko primerja s pogledom na Tri Cine iz doline Val di Landro. Medtem ko je Velika Cina že več let polnila

mošnjičke domačih vodnikov, je Croda dei Toni še vedno stala nedotaknjena. Ker z nobene strani ne kaže šibke točke, se ji je odrekel tudi veliki Paul Grohmann.²

Leta 1874, prav na začetku svoje vodniške kariere, se je Michael z bratom Johannom skozi ozebnik v zahodni steni povzpел na škrbino Forcella Alta med Crodo dei Toni in Crodo Antonio Berti. Po veliki polici sta nadaljevala na vzhodno stran gore, kjer sta našla prehod na vrh. Vzpon je Michaelu prinesel slavo, ki se je ni branil in za njegove usluge so se začeli zanimati eminentni ljudje. Leta 1877 sta se ponovno povzpela na Crodo dei Toni, tokrat v vlogi vodnika. Na vrh sta vodila madžarskega barona Rolanda Eötvösa. Mnogo pozneje sta v isti steni levo od ozebnika potegnila novo smer, ki doseže zgornjo III. stopnjo. Ta smer, Via Innerkofler, danes velja za običajni pristop na Crodo dei Toni, medtem ko je smer skozi ozebnik zaradi pomanjkanja snega že dolgo opuščena.

Na meji mogočega

Leta 1878 so se brata Innerkofler in baron Eötvös namenili na deviško Cima Undici. S police, kjer sedaj poteka zavarovana pot Strada degli Alpini, so splezali do velike police pod vrhom, kjer danes stoji bivač Mascabroni. Od tod so zavili levo v snežni žleb. V njem je padajoče kamenje Johannu poškodovalo glavo, zato je skupaj z baronom počakal ob njegovem vzhodu. Michael je sam nadaljeval do navpične stene pod vrhom. Preko nje se je kot prvi povzpел na glavni vrh Cima Undici in po isti smeri tudi sestopil. Pri tem je bil primoran plezati IV. stopnjo v sestopu, kar je bilo za tiste čase na meji mogočega.

Akademsko izobraženi baron Eötvös, eden izmed vodilnih fizikov svojega časa, se je dobro počutil v družbi obeh bratov in prav nič ga ni motilo, da je imel v gorah glavno besedo Michael, ki ni znal niti brati in pisati. Z njim je opravil še prvenstvene vzpone na Crodo Rosso di Sesto, Crodo dei Rondo, Cima Uno, Cristallino in razvpito Crodo del Lago, če omenimo le nekatere. Leta 1879 je Michael z Georgom Plonerjem, sinom svojega nekdanjega delodajalca, opravil prvi vzpon na Zahodno Cino. Uspehi so mu dali novega poleta in

naslednje leto ga srečamo v skupini Sassolungo, kjer se je sam povzpел na Punto Grohmann in na brezimen stolp, ki od tedaj nosi njegovo ime: Torre Innerkofler. Sedaj so ga klienti najemali predvsem za težje ture, če je bil prezaseden, je vskočil brat Johann. Zaupanje v rdečegradega vodnika je bilo popolno, Gustav Euringer ga je označil kot *Führer ersten Rangs*.³

Michaelovi načrti so se kmalu začeli križati s prvimi samohodci, ki se v Dolomitih niso držali zgolj ustaljenih poti in so brez vodnikov opravljali zahtevne, tudi prvenstvene vzpone. Izmed Treh Cin je ostala neosvojena le še najmanjša in najstrmejša Mala Cina. Leta 1879 je Michael na Veliko Cino vodil Juliusa Kugyja in njegova tovariša, brata Otta in Emila Zsigmondyja. Ko so med vzponom v neposredni soseščini opazovali Malo Cino, je Innerkofler izjavil, da je nepreplezljiva. Vedel je, da to ni res, in s to izjavo je verjetno želel odvrniti pozornost bratov Zsigmondy, katerih drznost in sposobnost je dobro poznal. Malo Cino je hotel pridržati zase. Ko mu je Emil oporekal, da je vzpon možen, ga je zavrnil s znanim odgovorom v svojem tirolskem narečju: "*Ja, wannst Flügel hättst!*"⁴

Skrita želja se mu je izpolnila, ko sta 25. julija 1881 z Johannom kot prva splezala na vrh Male Cine. Z osvojitvijo te prestižne lovorike se je za vedno vpisal v anale alpinistične zgodovine. Vzpon z dolgimi mesti III. in krajšimi odseki IV. težavnostne stopnje je bil takrat izreden uspeh. Naslednji mesec je nanjo vodil prvega klienta, slikarja Demeterja Diamantidija z Dunaja. Še prej sta se v istem dnevu za ogrevanje povzpela na Zahodno in Veliko Cino. Zatem so se vzponi na Malo Cino začeli vrstiti kot po tekočem traku. Kronike beležijo, da se je do leta 1905 nanjo povzpelo že tisoč navez.

S Theodorjem Wundtom na Mali Cini

Leta 1887 je v Dolomite prvič prišel mlad nemški častnik Theodor Wundt. Kasneje je postal imeniten gornik, še bolj kot njegovi podvigi pa so pomembne njegove fotografije. Pri vzponih sta ga namreč spremljala trinožnik in težka škatlasta kamera, s katero je obeležil mnoge zgodovinske trenutke in velike osebnosti iz pionirskih časov alpinizma. V Schluderbachu je po naključju spoznal doktorja Wernerja iz Berlina,

² Paul Grohmann, avstrijski gornik, v obdobju 1863–1869 je v Dolomitih z domačimi vodniki opravil vrsto prvenstvenih vzponov na najvišje vrhove.

³ Prvovrstni vodnik.

⁴ "Da, če bi imel krila!"

ki je bil naslednji dan namenjen na Malo Cino. Ker sam ni imel nobenih gornjskih izkušenj – za Malo Cino še slišal ni – se mu je pridružil. Zdelo se mu je namreč primerno, da začne z "malim". Tako je prvič srečal Michaela Innerkoflerja, ki ga je doktor najel za vodnika.

V škrbini med Veliko in Malo Cino, kjer so odložili nahrbtnike, je spoznal, kaj ga čaka. Michael mu je izrecno ukazal, naj odloži tudi svojo fotografsko opremo, sicer zanj ne prevzame nobene odgovornosti. V spodnjem, lažjem delu so plezali nenavezani. Višje so na težjih mestih uporabili vrvi, ki pa je služila zgolj za moralno oporo. Pod najtežjim vršnim delom jima je razložil, da se bodo na vrh povzpeli po njegovi, težji smeri, nazaj pa sestopili po lažji varianti, čez Zsigmondyjev

Piz Popena (levo) in Monte Cristallo (desno) z ledenikom, kjer se je ponesrečil Michael Innerkofler (vir: Theodor Wundt, 1895).

kamin.⁵ Na najtežjem navpičnem delu je Michael sam splezal naprej, nato pa klientoma vrgel vrvi in ju okoli ramen varoval od zgoraj. Če je začutil, da se je Wundtu kje zataknilo, mu je pomagal z enakomernimi potegi vrvi.

Skromno življenje velikega vodnika

Ko ni plezal po gorah, se je posvečal svoji drugi veliki ljubezni, lovu na gamse. Ker se je nad njegovimi podvigi navduševala tudi dunajska gospoda, ga je stari Ploner prepričal, da skupaj obiščejo cesarsko mesto. V to je nerad privolil, saj je bila ravno tedaj sezona lova na višku. Na dunajski železniški postaji jih je pričakala svečana delegacija. Ko je Michael še ves utrujen od nočne vožnje v svojih težkih okovankah stopil iz vagona, mu je na gladkih marmornatih

⁵ Otto in Emil Zsigmondy ter Ludwig Purtscheller so se leta 1884 brez vodnika povzpeli na Malo Cino in v vršnem delu plezali po kaminu levo od kamina, kjer sta prvotno plezala brata Innerkofler. Danes je v uporabi njihova varianta, saj je Innerkoflerjev kamin preveč kršljiv.

tleh spodrsnilo. Ležeč na tleh je požel bučen smeh in iz množice se je zaslislalo: "Brž prinesite vrvi, da zavarujemo tirolskega gorskega vodnika! Drugače se nam na Dunaju še ubije." Kljub temu da je bil slavna oseba, je živel skromno in ves denar vlagal v svoje posestvo. Če se je v gorah zgodila nesreča, je nesebično priskočil na pomoč. S Crode dei Toni je pomagal reševati Uttersona Kelsoja,⁶ ki je bil prepričan, da mu bije zadnja ura, in je celo že odslovil vodnika, brata Johanna, naj ga pusti v miru umreti. Poškodbe le niso bile tako hude in še istega poletja se je Kelso z Michaelom ponovno odpravil v gore.

Kar je bilo za tiste čase neobičajno, je to, da je popolnoma zavračal alkoholne pijače. Zato ga je toliko bolj žalostilo, ker je bil k pitju nagnjen brat Johann, zvesti spremljevalec pri njegovih podvigih. Zaradi te slabosti ga je dan pred pomembnimi vzponi zaklenil v sobo, kjer mu je stregel le z vodo. V nasprotju z današnjo športno doktrino, kjer se pri plezanju daje velik pomen nogam, je bil Michael drugačnega mnenja. Zaradi fizičnega dela je imel v rokah izredno moč in pri plezanju se je zanašal zgolj nanje. Zdelo se je, da je skala njegov element in da se mu v steni ne more nič zgoditi. Ni se zgodilo v skali, ampak na ledeniku, pri sestopu z gore, ki jo je poznal kot lasten žep.

Tragedija na Cristallu

20. avgusta 1888 ob tretji uri zjutraj je Michael Innerkofler z gimnazijskima učencema iz Münchna, Rudolfom Wiesbeckom in Gustavom Dimrothom, zapustil Schluderbach. Skozi dolino Val Fonda so se namenili na Monte Cristallo, na katerega je Michael, naj se sliši še tako neverjetno, splezal več kot tristokrat. Vrh tega je na Cristallo potegnil več prvenstvenih smeri. Vzpon čez razpokani ledenik in dalje po policah in grebenu na vrh je potekal kot običajno. Ne na ledeniku in ne v skali se niso navezali, ker je Michael to smatral za nepotrebno.

Po kratkem postanku na vrhu so se še pred osmo obrnili proti dolini, saj se je Michaelu mudilo nazaj v Schluderbach, da bi lahko istega dne opravil še eno vodniško turo. Pri sestopu so se navezali. Na začetku ledenika, malo pod sedlom Passo del Cristallo, jim je pot zaprla tri metre široka razpoka. Po daljši poti bi jo lahko obšli, ker pa se mu je mudilo, je Michael klienta, ki

⁶ William Edward Utterson Kelso, škotski gornik. S Santom Siorpaësom je opravil prvi pristop na Monte Duranno.

sta navzdol hodila pred njim, usmeril na snežni most, ki so ga prečkali že pri vzponu. Ko je Wiesbeck stopil na most, se je pod njegovo težo podrl. Padel je v razpoko in za seboj potegnil še Dimrotha. Ker je tudi med sestopom po ledeniku pustil klienta privezana na kratki razdalji, Michael ni imel časa, da bi odreagirala na njun padec. Z vso silo ga je v trenutku vrglo naprej, z glavo je udaril v rob razpoke in izginil vanjo.

Gimnazijca sta imela srečo in sta brez resnih poškodb pristala na nogah kakšnih petnajst metrov globoko. Innerkofler je z glavo naprej strmo-glavil še kak meter dlje. Potegnila sta ga k sebi in začela klicati na pomoč. Nesrečo je opazovalo več navez, ki so se vračale z gore. Prva sta na pomoč

Uspeh na Crodi dei Toni (desno) je Michaelu Innerkoflerju prinesel slavo. Na Cimi Undici (levo) se je začelo dolgoletno, plezalsko uspešno prijateljstvo med bratoma Innerkofler in madžarskim baronom Eötvösom.

Foto: Janez Turk

prihitela vodnika Pietro de Santo Siorpaës⁷ in Pietro Dimai. Najprej sta iz razpoke potegnila Michaela, ki je medtem že podlegel hudim poškodbam glave. Prihiteli so še drugi vodniki, iz planinskih palic (*Bergstock*) so izdelali sani in nesrečnega vodnika prinesli tja, kjer se je vse skupaj začelo, v Schluderbach.

V svoji alpinistični karieri je Michael Innerkofler opravil okoli trideset prvenstvenih vzponov. Poleg neverjetnega števila vodniških tur je s svojimi prvenstvenimi vzponi prestavljal meje mogočega. Podajal se je v stene, kamor se drugi niso upali. Na že osvojene vrhove je iskal nove, težje smeri. Dejaven je bil predvsem v svojih domačih gorah, med Sextnom in Cortino d' Ampezzo. Za razliko od Santa Siorpaësa ni nikoli zahajal v tuje gore. S svojo izredno energijo je nizal zahtevne vzpone enega za drugim, celo v istem dnevu. Pred njim bi klonili mnogi današnji lovci na rekorde.

⁷ Sin Santa Siorpaësa.

Velike zasluge za uspehe je imel njegov brat Johann, ki pa je vedno stal skromno ob strani. Ravno ko je kazalo, da bo počasi umiril svoje strasti, saj je začel celo razmišljati o poroki, je doživel tragičen konec. Zaradi poti, ki ji je zvesto sledil, je postal del alpske legende, njegovo delo pa so nadaljevali Hans, Veit, Sepp in mnogi drugi iz znamenite rodbine Innerkofler. ●

Viri

Walter Musizza in Giovanni de Dona: *Personaggi e storie del Cadore e di Ampezzo*, 2007.

Italo Zandonella Callegher: *I Signori delle Cime*, 2003.

Julijus Kugy: *Iz življenja gornika*, 1968.

Theodor Wundt: *Sulle Dolomiti d'Ampezzo* (1887-1893), 1996 (faksimilie originala iz 1895).

Gustav Euringer: Sextner Hochtouren, *Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenverein*, 13, 1882, 280–295.

Gustav Dimroth: Unglücksfälle, Zu dem Unfälle Michel Innerkofler's, *Mittheilungen des Deutschen und Österreichischen Alpenverein* 18, 1892, 221–222.

